

Nr 16

Utlåtande i anledning av motioner angående förhandlingar rörande prissättningen på jordbrukets produkter.

I de likalydande vid 1970 års riksdag väckta motionerna I: 121 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och II: 135 av herr *Vigelsbo m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om att vid de statliga prissförhandlingarna med jordbrukets organisationer jordbrukarnas rätt till med andra betydelsefulla folkgrupper likvärdig förhandlings- och avtalsrätt måtte klart erkännas.

Utskottet. Enligt föreliggande motioner bör riksdagen medverka till att jordbrukarna vid utformningen av förslag till prissättning på jordbrukets produkter tillerkänns en förhandlings- och avtalsrätt, likvärdig med den som i motsvarande sammanhang tillförsäkrats andra betydelsefulla folkgrupper.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att frågan om ordningen för handläggningen av prissättningen på jordbrukets produkter behandlades av 1967 års riksdag i samband med antagandet av riktlinjer för den fortsatta jordbrukspolitiken. Det framhölls därvid att ifrågavarande prissättning hade betydelse inte endast för gränsskyddets storlek utan även för försörjningsberedskapen i fråga om livsmedel, handelsutbytet med jordbruksprodukter, dispositionen av införselavgiftsmedel m. m. Mot denna bakgrund befanns riksdagen böra fatta de grundläggande besluten om prissättningen. Några för riksdagen bindande avgöranden i frågan kunde sålunda inte träffas av Kungl. Maj:t eller underordnad myndighet. Med hänsyn härtill ansåg riksdagen att det samråd som borde förekomma mellan statens representanter och företrädare för jordbruket och konsumenterna vid utformningen av förslag till prissättning på jordbrukets produkter liksom tidigare skulle ha karaktär av överläggningar (prop. 1967: 95; JoU 25; rskr. 280).

Några omständigheter som talar för att riksdagen skulle ändra sin ståndpunkt i denna fråga har enligt utskottets mening inte påvisats i nu behandlade motioner, varför utskottet avstyrker bifall till desamma.

Utskottet hemställer således

att riksdagen lämnar motionerna I: 121 och II: 135 utan åtgärd.

Stockholm den 2 april 1970

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Skårman (fp), Hedström (s), Carl Eskilsson (m), Hermansson (cp), Magnusson (s), Augustsson (s), Skagerlund (fp), Svenungsson (m)* och fru Margit Lundblad (s)*;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Johanson i Västervik (s), Eliasson i Moholm (m)*, Lundmark (s), fru Lindberg (s), herrar Björk i Påarp (s), Persson i Heden (cp), fru Sundström (s), herrar Nygren (s)* och Berndtsson (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande

av herrar *Carl Eskilsson* (m), *Hermansson* (cp), *Skagerlund* (fp), *Svenungsson* (m), *Hansson* i Skegrie (cp), *Eliasson* i Moholm (m) och *Persson* i Heden (cp), som anført:

»Redan under tiden för andra världskriget tillkom en särskild förhandlingsordning mellan å ena sidan jordbruket företrätt av jordbrukets förhandlingsdelegation, och å andra sidan staten representerad av dåvarande statens livsmedelskommission (sedermåra statens jordbruksnåmnd).

De överenskommelser som därvid träffades understålles sedan regering och riksdag för slutligt avgörande och har nästan undantagslöst godtagits. Dylika förhandlingar har sedan förekommit regelmåssigt inför varje ny avtalsperiod och vid justeringar av gjorda överenskommelser och torde ha varit en god form för handläggning av de spörsmål som ståndigt uppkommer inom en statlig reglering för prissättning på jordbruksprodukterna.

Sådana prisregleringar förekommer praktiskt taget inom alla länder i Europa och är nödvändiga för att skydda den egna livsmedelsproduktionen mot de speciella prislehållanden som förekommer på världsmarknaden för jordbruksvaror. Det har också gållt och gåller fortfarande att söka beräkna den prisnivå som ger en sådan ersättning för arbetet med produkternas framställning att de därmed sysselsatta erhåller en med jämförbara grupper likvärdig levnadsstandard. Därigenom får förhandlingarna karaktär av en indirekt löneförhandling. Man utgår ifrån att dylika förhandlingar kommer att bli nödvändiga allt framgent. I alla med oss jämförbara länder förekommer också förhandlingar i någon form för prissättningen på jordbruksprodukter.

I samband med 1967 års jordbruksbeslut åndrades förhandlingsformen från att tidigare ha skett mellan jordbrukets förhandlingsdelegation och statens jordbruksnåmnd till att i stället ske mellan nämnda förhandlingsdelegation och en särskild av regeringen utsedd kommitté.

Någon reell föråndring av förhandlingarnas karaktär torde dock inte ha intrått åven om hänsyn tas till den några år tidigare inråttade konsumentdelegationen och till att man som ett led i den nedtrapping av jordbrukarinflytandet som karakteriserade beslut vid den tiden officiellt mera började tala om »överläggningar» ån

»förhandlingar». Den mångåriga praxis som utbildats på detta område innebär att jordbruket de facto har förhandlingsrätt. I 1967 års riksdagsbeslut förutsattes också att kontakter skulle förekomma mellan jordbrukets förhandlingsdelegation och statsmakterna inför varje regleringsårs början. Det kan för övrigt noteras att tillkomsten av jordbruksnämndens konsumentdelegation avsåg att skapa en förbättrad jämvikt i anslutning till förhandlingarna. Konsumentdelegationen utgör sålunda ett indirekt erkännande av jordbrukets förhandlingsrätt.

Oklarhet föreligger emellertid om vad som skall ske om den av regeringen tillsatta kommittén och jordbrukets förhandlingsdelegation ej kan nå fram till en överenskommelse. Vid förhandlingarna 1969 förklarades från regeringskommitténs sida att den efter det att förhandlingarna strandat skulle fortsätta sitt arbete och utan vidare hörande av förhandlingsdelegationen lägga fram förslag till regeringen. Ett sådant förfarande skulle självfallet ej vara förenligt med en erkänd förhandlingsrätt. Nu löstes frågan efter regeringsingripande men osäkerheten om förfarandet i dylika situationer kvarstår.

Det förhållandet att vid dessa prispförhandlingar även bör kunna upptas andra frågor som har betydelse för jordbrukarnas inkomstutveckling utgör ytterligare skäl för ett klart erkännande av förhandlingsrätten. Frågan om jordbrukets förhandlingsrätt och formerna för förhandlingarna torde lämpligast kunna behandlas och göras till föremål för ett klarläggande uttalande i anslutning till de kommande förhandlingarna för en ny avtalsperiod.»